

Een werkvorm voor ieder doel

Korte omschrijving

Om een les aantrekkelijker en meer leerzaam te maken is het van belang om af te wisselen qua werkvormen. Zo houd je de aandacht van een student letterlijk bij de les. Maar welke werkvorm kan je inzetten?

Theorie

Verschillende lesmomenten en lesdoelen vragen andere didactische werkvormen. Welke zijn er voor welk moment in de les? Hieronder volgen een aantal soorten waar je mogelijk wat inspiratie uit kan halen.

Voor specifieke werkvormen bij online onderwijs, verwijzen we je graag naar de WerkvormenWaaier Online onderwijs (deze vindt je in de Toolbox: Didactiek en werkvormen en [via deze link](#) op het videoplatform Ubcast van het St. Antonius ziekenhuis)).

De Ijsbreker

Dit is een korte, onverwachte, leerzame activiteit die een student letterlijk of figuurlijk in beweging kan brengen. Deze lesvorm helpt de student op een creatieve manier na te denken over de aangeboden lesstof.

Er zijn 6 groepen:

Eyeopener	Bedoelt om op een indirecte manier een nieuw thema te introduceren. De activiteit lijkt niet te passen bij de les maar bij een nabespreking wordt de koppeling aangebracht.
Activerende opening	De start bepaalt vaak al de sfeer van de les en door een activerende opening wordt de aandacht van de student getrokken. Doel is interesse opwekken en aandacht te richten.
Kennismaking	Om studenten kennis te laten maken met elkaar.
Groepen indelen	Dit kan op vele manieren: nummeren, indelen op alfabet, maar ook door middel van spelletjes of groeperen op voorliefde voor eten.
Energizer	Het doel is het oppeppen van de groep door (veelal) fysiek onderdeel (spel, strekken, rondje om de as of met behulp van een spel).
Afsluiter	Hiermee wordt de les op een ludieke manier afgesloten.

Spelvormen

Spelvormen zijn heel bruikbaar om op een actieve wijze kennis te onthouden. Ze stimuleren afwisseling, wekken belangstelling en geven concentratie en motivatie. Het geeft vaak een hele leuke interactie in de lesgroep: studenten zijn actief bezig en er is ruimte voor een grapje tussendoor.

Er zijn verschillende spelvormen:

Rollenspellen	Hierin moet de student in een vooraf bedachte, herkenbare, praktijksituatie spontaan handelen.
---------------	--

Gezelschapsspellen	Dit heeft een competitieve- en/of samenwerkingselement waardoor voorkennis geïnventariseerd kan worden, ervaringen uitgewisseld en theorie verwerkt worden. Verder kan er kennis en inzichten getoetst worden, gedrag bespreekbaar worden gemaakt en de samenwerking verbeterd worden.
Simulatievorm	Hierbij wordt de werkelijkheid nagebootst.
Dramaspel	De student kan expressie en creativiteit uiten, lichaamstaal kan geobserveerd worden en alle zintuigen komen aan bod.

Discussievormen

Hierin worden specifieke onderwerpen besproken. Dit kan tussen studenten onderling of tussen studenten en jou. In het eerste geval ben jij als docent meer gespreksleider. Met deze werkvorm worden ervaringen uitgewisseld, meningen gevormd en oplossingen geïnventariseerd, gewogen en gekozen.

De vormen die hierbij gekozen kunnen worden, zijn:

Een plenaire discussie	Jij bent de gespreksleider en inventariseert na het benoemen van het probleem de meningen; hij leidt de discussie hierover en trekt de eventuele conclusies.
Een brainstorm	Brainstormen is heel geschikt om oplossingen te vinden of ideeën te inventariseren over een bepaald probleem.
Een mindmap	Een goede en snelle manier om op goede ideeën te komen voor bijvoorbeeld werkstukken of presentaties.
Werken met stellingen	Een stelling kan heel helpend zijn in een discussie. Hierbij is een goede stelling noodzakelijk: Deze is absoluut geformuleerd en is prikkelend; bevat geen nuance en daagt uit tot discussie; is kort en krachtig en positief geformeerd. En een goede stelling is niet geformuleerd als vraag en bevat bij voorkeur geen woorden als: alle, altijd, iedere, enzovoort.

Werkopdrachten

Dit is een vorm waar studenten een opdracht zelfstandig of in samenwerkingsverband uitvoeren. Doelen die met werkopdrachten bereikt kunnen worden zijn:

- voorkennis activeren
- ervaringen uitwisselen
- theorie verwerken

- verbanden leggen tussen begrippen
- kennis en inzicht toetsen
- het vaardighedeniveau inventariseren
- attitudes inventariseren.

Het is van belang dat deze wordt ontworpen met de leerdoelen voor ogen: wat moet het de studenten opleveren? Verder moet de opdracht voldoende informatie bevatten over de verwerking van de leerstof, hulpmiddelen en de uiteindelijke beoordeling.

Docentgestuurde werkvorm

De leerstof wordt hierbij gepresenteerd door jou. De uitleg wordt vaak ondersteund door een PowerPoint presentatie. Het doel wat bij deze werkvorm behaald kan worden is het verbeteren van vaardigheden en kennis en inzicht verwerven. Jij, als docent, is de expert en het slagen van de les is mede afhankelijk van de presentatiekwaliteiten en expertise van jou.

Goede tips hierbij zijn:

- Lesmateriaal als een PP hand-out na de les verstrekken
- Overweeg een deel van lesstof vooraf aan te bieden in de vorm van een syllabus of e-learning.
- Zoek aansluiting met de leer- en werkomgeving van de student met herkenbare voorbeelden
- Sluit aan bij verwachtingen en voorkennis van de student

Voorbeelden van docentgestuurde werkvormen zijn:

- Demonstreren.
Doe het voor. Dit kan in de vorm van een vaardigheidstraining, maar ook in de vorm van een slechtnieuws gesprek voeren.
- Onderwijs leergesprek:
De docent geeft uitleg over een bepaald onderwerp

Samenwerkingsvormen

Jij loopt tussen studenten om tips te geven op de inhoud of de samenwerking. De studenten werken samen en moeten samen tot antwoorden komen.

Wanneer is een werkvorm succesvol?

Er zijn heel veel verschillende soorten werkvormen, en de ene werkvorm is niet beter dan de andere. Een werkvorm moet echter wel effectief zijn, wat inhoudt dat de werkvorm moet passen bij een situatie, bij de doelgroep en dat er een optimaal resultaat kan worden bereikt bij het gebruik ervan. Voldoende afwisseling blijft in ieder geval heel belangrijk! En ook hierbij geldt: overdaad schaadt.

De mate van succes van een werkvorm is de optelsom van de volgende onderdelen:

- De relevantie van de werkvorm (gekoppeld aan het bereiken van de gestelde leerdoelen)
- De kwaliteit van de materialen
- De kwaliteit van de docent
- De kwaliteit van de nabespreking

Tips bij het effectief gebruiken van werkvormen:

- Vertel het doel van de werkvorm
- Dwing studenten niet tot deelname, maar nodig ze uit om deel te nemen
- Leg tijdens een nabespreking het accent op de doelen
- Blik na gebruik van iedere werkvorm in een les terug op de werkvorm. Vraag hierbij naar effectiviteit, participatie studenten, proces van de les, doel van de les en eigen inbreng.

Toepassen

[Bekijk hier de WerkvormenWaaier Online onderwijs op het videoplatform van St. Antonius Ziekenhuis \(Ubcast.tv\).](#)

Meer informatie:

[Bekijk hier een deel uit de Masterclass didactiek over Werkvormen door Irene Mulder op het videoplatform van St. Antonius Ziekenhuis \(ubicast.tv\)](#)

[Bekijk hier het Werkvormenboek van ICM](#)